

Pestprotocol

mei 2019 – mei 2023

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
1.1	Waarom een pestprotocol?.....	3
1.2	De Vreedzame School.....	3
1.3	Waaruit bestaat dit pestprotocol?.....	3
2.	Wat verstaan wij onder pesten?.....	4
2.1	Verschil pesten en plagen.....	4
2.2	Vormen van pesten.....	4
3.	Preventieve maatregelen.....	5
4.	Signalen van pesten.....	6
4.1	Signalen van het gepeste kind.....	6
4.2	Signalen van de pester.....	6
4.3	Signalen van de groep.....	6
5.	Rollen bij het pesten.....	7
5.1	De leerkracht.....	7
5.2	De ouder.....	7
5.3	De school.....	7
6.	Repressieve maatregelen.....	8
7.	Ondersteuning.....	8
7.1	Steun bieden aan de leerling die gepest wordt.....	8
7.2	Steun bieden aan de leerling die pest.....	8
7.3	De ouders van de gepeste en van de pestende leerling steunen.....	8
7.4	De middengroep (de rest van de klas) betrekken.....	8
7.5	De algemene verantwoordelijkheid van de school.....	8
8.	Klachtenprocedure.....	9
9.	Literatuur en handige websites.....	10

1. Inleiding

1.1 Waarom een pestprotocol?

De Pacellischool heeft als eerste prioriteit het aanbieden van goed onderwijs, aansluitend en inspeland op de individuele mogelijkheden van een kind. We streven naar een veilig pedagogisch klimaat, waar leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Ondanks het streven om als school een beschermende factor te zijn, kunnen conflicten tussen leerlingen ontstaan. Om een goed opvoedingsklimaat te creëren en behouden is het hebben van een pestprotocol van belang.

1.2 De Vreedzame School

De Pacellischool is een Vreedzame School. De Vreedzame School is een programma voor basisscholen dat de klas en de school ziet als een leefgemeenschap, waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waar kinderen leren wat het betekent om een 'democratisch burger' te zijn: open te staan voor en kunnen overbruggen van verschillen tussen mensen, een bijdrage leveren aan het algemeen belang, en actief verantwoordelijk willen zijn voor de gemeenschap. Daarmee bieden we kinderen perspectief en hoop. Ze ervaren dat het uitmaakt dat ze er zijn, dat ze 'er toe doen'.

1.3 Waaruit bestaat dit pestprotocol?

Dit pestprotocol bestaat uit achtergrondinformatie over wat wij verstaan onder pesten, welke preventieve maatregelen worden genomen en hoe signalen van pesten kunnen worden herkend. Daarnaast wordt de rol van de leerkracht en ouders bij (het voorkomen van) pesten toegelicht. Indien pesten voorkomt, zijn repressieve maatregelen van toepassing. Daaropvolgend adviezen en ondersteuning op basis van de 'vijfsporenaanpak'. Tot slot volgt informatie over de klachtenprocedure.

2. Wat verstaan wij onder pesten?

Op de Pacellschool hanteren wij de volgende definitie over pesten:

‘Pesten betekent het systematisch misbruiken van je persoonlijke macht en/of kracht om anderen die zich niet of moeilijk kunnen verweren pijn te doen, te intimideren of bang te maken met de bedoeling er zelf beter van te worden.’ (Stop Pesten Nu!, 2018).

In geval van een incident met kenmerken van pesten is het interne gedragsprotocol van toepassing.

2.1 Verschil pesten en plagen

In de volgende tabel worden de verschillen tussen pesten en plagen weergegeven.

Plagen	Pesten
Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.	Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk.	Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).
Speelt zich af tussen ‘gelijken’ (‘Twee honden vechten om hetzelfde been’).	Ongelijke strijd. De onmachtsgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester.
Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn.	De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
Meestal één op één.	Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.	Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde personen, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).
	De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.

2.2 Vormen van pesten

Pesten gebeurt in het dagelijks leven (real life), maar ook in het virtuele milieu (Delfos, 2012). Bij pesten in het dagelijks leven wordt onderscheid gemaakt tussen direct en indirect pesten. Onder direct pesten wordt agressie, fysiek geweld, gebaren, schelden, vernielen en zoek maken van spullen verstaan. Bij indirect pesten gaat het om sociale isolatie. Pesten in het virtuele milieu, ook wel cyberpesten genoemd, is pesten via de digitale media. Dit zijn social media zoals YouTube, Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat, Whatsapp en chatrooms. Via deze digitale media kan je heel gemakkelijk dreigende berichten versturen, belastende foto's of filmpjes plaatsen of iemand uitschelden. Via de digitale media zijn er oneindig veel mogelijkheden om iemand te pesten zoals: Banglijsten, Slutshaming, Grooming, Sexting, Sextortion, Trolling en Indentiteitshack maar er zijn nog weinig manieren om je daartegen te verweren. Er zijn een aantal organisaties waar je cyberpesten kan melden (Stop Pesten Nu!, 2018).

3. Preventieve maatregelen

Pesten kan op twee manieren worden aangepakt. 1) het ondernemen van preventieve maatregelen: een aanpak gericht om pesten te voorkomen aanpak van pesten. 2) het ondernemen van repressieve maatregelen: het aanpakken van pestgedrag zoals die zich dat op dat moment voordoet. De repressieve maatregelen worden in hoofdstuk 6 nader toegelicht.

Om pestgedrag te voorkomen worden de volgende maatregelen ondernomen:

1. Op de Pacellischool werken we met het programma De Vreedzame School. De kern van De Vreedzame School bestaat uit een wekelijkse les voor alle groepen in conflictoplossing en alle sociale competenties die daar bij nodig zijn. Maar de Vreedzame School is meer dan een lesmethode. Het is een visie, een aanpak, waarin de kracht van kinderen centraal staat. Dit heeft een preventieve werking op het voorkomen van pesten en probleemgedrag. De volgende uitgangspunten centraal:
  - Conflictoplossing is een belangrijk thema binnen de Pacellischool. De kinderen leren op een constructieve wijze, zonder geweld, conflicten op te lossen. Dit kent meerdere positieve effecten, namelijk het terugdringen van agressie en geweld, verbeteren van het sociale klimaat, kinderen leren hoe je met altijd aanwezige meningsverschillen en belangentegenstellingen kunt omgaan, én kinderen leren om verantwoordelijkheid te dragen voor het sociale klimaat.
  - De kracht van de invloed van leeftijdsgenoten op elkaar wordt benut. Kinderen zijn gevoelig voor de norm die in een groep wordt gehanteerd. Ze proberen gedrag te imiteren en ontwikkelen zo hun persoonlijkheid. In de Pacellischool streven we naar om kinderen ook sociale verantwoordelijkheden of taken op zich te nemen. Een voorbeeld hiervan is het inzetten van mediators. Kinderen uit hogere worden opgeleid tot mediator om te bemiddelen bij conflicten tussen kinderen.
  - De Pacellischool wil een cultuur en een attitudevorming realiseren waarin de sociale norm bepaald wordt door de hiervoor omschreven doelen: constructief omgaan met meningsverschillen en conflicten, actieve participatie, kinderen een stem geven, en zorgzaam en pro sociaal gedrag stimuleren.
  - Het streven naar sociale verbondenheid en gemeenschapszin. Uit onderzoek blijkt dat in een omgeving waarin kinderen zich welkom, gerespecteerd, niet gediscrimineerd voelen, waarin ze merken dat er positieve verwachtingen over hen bestaan en waarin ze ondervinden dat ze 'ertoe doen', veel minder problemen zich voordoen.
  - De Pacellischool hanteert de stijl van democratisch opvoeden. De kern van een democratie is de erkenning van verschillen. Kinderen zijn gesprekspartner, die in zekere mate verantwoordelijkheid kunnen dragen.
2. Het naleven van de schoolregels door leerlingen, ouders en medewerkers.

Wij hanteren de volgende schoolregels:

- Wij luisteren naar alle juffen en meesters op school
  - Wij lopen rustig op de gang
  - We gaan zorgvuldig met spullen om
  - Wij houden onze handen bij onszelf
  - Je bent vriendelijk en behulpzaam
3. Het maken van en houden aan afspraken op klas- en schoolniveau. Met elkaar maken we afspraken om ervoor te zorgen dat iedereen zich fijn voelt in de klas.
  4. Daarnaast geven wij in de bovenbouwgroepen aandacht en voorlichting over veilig gebruik van internet en sociale media.

4. Signalen van pesten

Vaak kunnen, door middel van een goede observatie, bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

4.1 Signalen van het gepeste kind

- Komt thuis met kapotte fiets, kleren of boeken
- Heeft blauwe plekken, schrammen
- Neemt geen klasgenootjes mee
- Is bang om naar school te gaan
- Kiest een onlogische route van en naar school
- Slaapt onrustig en heeft nare dromen
- Vraagt en/of steelt geld van familie
- Wordt niet uitgenodigd voor feestjes
- Overspannen en gestrest op zondagavond of aan het eind van een vakantie
- Mag niet meedoen met spelletjes of wordt als laatste gekozen
- Blijft dicht bij de leraar tijdens pauzes
- Zijn schoolprestaties gaan achteruit
- Ziet er ongelukkig, gestrest, depressief uit
- Vermijdt de speelplaats
- Klaagt over buikpijn, hoofdpijn
- Heeft misschien niet één goede vriend
- Zijn bezittingen worden afgenomen of verstoort
- Wordt uitgelachen, onvriendelijk benaderd

4.2 Signalen van de pester

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers, die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies van de pester.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken omdat hij altijd de baas wil zijn.
- Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pester is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in de onbewaakte momenten

4.3 Signalen van de groep

- Concurrentie.
- Ruzie, onprettige sfeer, agressie.
- Weinig samenwerking.
- Groep vraagt veel negatieve aandacht.

5. Rollen bij het pesten

Bij pestproblemen op school spelen verschillende partijen een (preventieve) rol.

- de pester;
- de gepeste;
- de zwijgende middengroep;
- de ouders van de gepeste;
- de ouders van de pester;
- de leerkracht;
- de school.

5.1 De leerkracht

Leerkrachten spelen een centrale rol in het aanpakken van pesten. Omdat pesten bijna altijd stiekem gebeurt, is het echter moeilijk voor leerkrachten om het pesten in hun klas ook daadwerkelijk te herkennen. Onlangs werd onderzocht in hoeverre leerkrachten leerlingen die zelf aangeven gepest te worden als slachtoffers herkennen. Leerkrachten zijn veelal de experts als het gaat om hun leerlingen. Problemen in de klas merken zij vaak als eerste. Als het om pesten gaat, ligt dit wat gecompliceerder. Ondanks dat leerkrachten vaak erg gemotiveerd zijn om pesten aan te pakken, is het erg lastig om het te herkennen. Leerlingen die pesten, weten meestal heel goed dat zij iets doen wat niet mag en pesten dan ook vooral op plekken waar de leerkracht het niet ziet, zoals op het schoolplein of in de kleedkamers van het gymlokaal (Mishna, Scarcello, Pepler & Wiener, 2005).

Uit tal van onderzoeken blijkt dat pesten niet, zoals eerder werd gedacht, een interactie tussen alleen pester en slachtoffer is, maar een complex sociaal verschijnsel waarbij leerkrachten en klasgenoten een belangrijke rol spelen.

5.2 De ouder

De ouders zijn een belangrijke en stabiele factor voor kinderen die gepest worden of zelf pesten. Veel ouders vinden het lastig om goed om te gaan met pestgedrag waarmee het kind te maken krijgt. Het is belangrijk dat ouders het probleem niet bagatelliseren.

Pestgedrag dient door de ouder bespreekbaar gemaakt te worden. Wordt het kind gepest, dan is het belangrijk dat de ouders duidelijk maken dat dit niet is vanwege het kind zelf. Vaak gebeurt dit zonder specifieke reden, anders dan dat het kind als kwetsbaar wordt gezien door andere kinderen. Vraag het kind hoe vaak het gebeurt, op welke manier en door wie. Is het kind zelf een pester, ga dan niet direct over op kwade terechtwijzing, maar probeer erachter te komen waarom het kind pest, met wie dit gebeurt en wie er wordt gepest. Probeer als ouder het goede voorbeeld te geven, door de rust te bewaren. Het kind is niet gebaat bij een conflict met andere ouders of school. Als ouder is het aan u om te laten zien hoe een conflict rustig opgelost kan worden.

Cyberpesten is een vorm van pesten welke buiten schooltijden voorkomt. Op verschillende manieren kan je als ouder cyberpesten voorkomen. Praat met je kind over het gebruik van sociale media en internet. Maak hier afspraken over. Spreek bijvoorbeeld af dat je online nooit privégegevens deelt, scherm samen account of profiel af voor vreemden, plaats geen foto's en filmpjes of alleen neutrale, accepteer alleen vriendschapsverzoeken van bekenden uit het dagelijks leven, hou inloggegevens altijd geheim.

Verbied het gebruik van sociale media en internet niet. Uit onderzoek blijkt dat kinderen dan juist meer kans hebben om online gepest te worden. Verbied het niet, maar blijf wel betrokken bij wat ze online doen en maak afspraken.

5.3 De school

De school speelt een rol in peestsituaties in en om de school onder schooluren. De school zal altijd proberen pesten te voorkomen en te bemiddelen in het conflict dat is ontstaan tijdens schooluren.

6. Repressieve maatregelen

Mocht het toch zover komen dat pestgedrag zich voordoet dan is het zowel voor het gepeste kind als de pester, en vaak ook de gehele klas, belangrijk om vroegtijdig in het pestproces in te grijpen om erger te voorkomen. Hierbij is het interne gedragsprotocol van toepassing.

7. Ondersteuning

Van der Wolf & Van Beukering (2016) spreken over de succesvolle 'vijfsporenaanpak'. Het biedt hulp aan de leerkracht, hulp aan de pester, hulp aan het gepeste kind, hulp aan de zwijgende middengroep en hulp aan de ouders.

7.1 Steun bieden aan de leerling die gepest wordt.

- Naar de leerling luisteren en het probleem serieus nemen.
- Met de leerling overleggen over mogelijke oplossingen.
- Samen met de leerling werken aan oplossingen.
- Waar nodig zorgen dat de leerling deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden.
- Zorgen voor vervolgesprekken

7.2 Steun bieden aan de leerling die pest

- Bespreken wat pesten voor een ander betekent.
- Helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere leerlingen.
- Helpen om zich aan regels en afspraken te houden.
- Laat de leerling zich veilig voelen; leg uit wat u als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.
- Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.
- Zorgen voor vervolg gesprekken.

7.3 De ouders van de gepeste en van de pestende leerling steunen

- Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.
- Ouders op de hoogte houden van peestsituaties.
- Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie.
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

7.4 De middengroep (de rest van de klas) betrekken

- Praat met leerlingen over pesten en hun eigen rol daarbij.
- Overleg met de leerlingen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
- Werk samen met de leerlingen aan oplossingen, waarbij zij zelf een actieve rol spelen.

7.5 De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de directie, de mentoren en de leerkrachten voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school.
- De school neemt stelling tegen het pesten.
- De school brengt de huidige situatie rond het pestbeleid in kaart.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is.

8. Klachtenprocedure

Wanneer het pesten naar uw idee niet op de juiste wijze (volgens protocol) is opgepakt, dan kunt u, na contact met de leerkracht en/of MT, zich wenden tot de contactpersoon of een klacht indienen.

Een onafhankelijk oordeel van de klachtencommissie kan voor alle partijen een oplossing betekenen. Een nadeel is dat de procedure lang duurt en veel van alle betrokkenen vraagt. Vaak is de verhouding tussen school en ouders daarna verstoord. Meestal is het mogelijk het indienen van een klacht te voorkomen door in een eerder stadium met de school in gesprek te gaan en een oplossing te zoeken.

Als u er niet in slaagt het probleem samen op te lossen, kunt u altijd terecht bij de contactpersoon. SCOL heeft een externe vertrouwenspersoon. Hierbij kunt u vertrouwelijk uw verhaal kwijt. Als u wilt, kan de externe vertrouwenspersoon ook bemiddelen bij een conflict. Mocht u besluiten een klacht in te dienen bij de klachtencommissie, dan kan de vertrouwenspersoon u daarbij helpen.

Voor de contactpersoon van de Pacellschool verwijzen wij u naar de website. Via het contactpersoon kan u meer informatie over de klachtenregeling geven. Zij bespreken de klacht niet inhoudelijk met u. Dat laatste doet de externe vertrouwenspersoon wel. Hij /zij zal als u dat wilt, proberen een probleem eerst binnen de school op te lossen. De externe vertrouwenspersoon kan u ook helpen bij het indienen van een klacht, bijvoorbeeld bij het schrijven van de klacht of tijdens de zitting.

Voor het indienen van een klacht, verwijzen wij u naar de website van het SCOL.

9. Literatuur en handige websites

- School en veiligheid

<https://www.schoolenveiligheid.nl/po-vo/kennisbank/vijfsporenaanpak/>

- Stop pesten nu

<https://www.stoppestenu.nl/>